



## ຖະແຫຼງການຂອງ ກຸ່ມພິທັກແມ່ນ້ຳຂອງ ກ່ຽວກັບໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ແຕກ

ກຸ່ມພິທັກແມ່ນ້ຳຂອງ ເຊິ່ງເປັນພັນທະມິດຂອງອົງກອນທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ອົງກອນຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ພົນລະເມືອງທີ່ ໃສ່ໃຈໃນພາກພື້ນລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງ ໄດ້ອອກຖະແຫຼງການກ່ຽວກັບເຫດການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ໂດຍໄດ້ລະບຸວ່າ ຂໍສະແດງຄວາມຕົກໃຈ ແລະ ຄວາມເປັນຫ່ວງ ຕໍ່ກັບເຫດການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ແຕກ ຢູ່ປະເທດລາວ ໃນ ເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້ ແລະ ຂໍສະແດງຄວາມເສົ້າສະຫຼົດໃຈຢ່າງສຸດຊຶ້ງ ຕໍ່ກັບປະຊາຊົນທາງພາກໃຕ້ຂອງປະເທດລາວ ແລະ ປະຊາ ຊົນໃນແມ່ນ້ຳຕອນລຸ່ມຂອງປະເທດກຳປູເຈຍທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໄພພິບັດໃນຄັ້ງນີ້.

ເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ແຕກຄັ້ງນີ້ ເປັນໄພພິບັດ, ແຕ່ບໍ່ແມ່ນໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດ ຫາກແມ່ນໄພພິບັດອັນເປັນ ສາເຫດເນື່ອງມາຈາກຄວາມຜິດພາດຂອງມະນຸດທີ່ເປັນຜູ້ພັດທະນາໂຄງການເຂື່ອນນີ້ເອງ. ຫຼາຍພື້ນທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ໃນປະເທດ ລາວ ແລະ ປະເທດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ ແມ່ນມີຄວາມສ່ຽງຫຼາຍຕໍ່ໄພພິບັດ ແລະ ໄພຄຸກຄາມທາງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຈະເກີດ ຂຶ້ນເນື່ອງມາຈາກ ແຜນການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ 11 ແຫ່ງ ໃນແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ ແລະ ອີກ 120 ແຫ່ງໃນແມ່ ນ້ຳສາຂາຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ພາຍໃນປີ 2040. ແຜນການກໍ່ສ້າງໂຄງການເຂື່ອນຫຼາຍໆແຫ່ງໃນປະເທດລາວດັ່ງກ່າວທີ່ມີຄວາມ ສ່ຽງສູງນັ້ນ ແມ່ນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງນະໂຍບາຍປະເທດລາວທີ່ປະກາດວ່າ ຈະເຮັດໃຫ້ປະເທດຕົນ ກາຍເປັນ “ໜີ້ໄຟຟ້າແຫ່ງ ອາຊຽນ”. ໄພພິບັດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຄັ້ງນີ້ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ສັງຄົມ ມີການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການທົບທວນຄືນກ່ຽວກັບການລົງທຶນຢ່າງ ມະຫາສານ ໃນໂຄງການຜະລິດພະລັງງານໄຟຟ້າ ແລະ ໃຫ້ມີການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດໃຫ້ເຂັ້ມງວດຂຶ້ນ ເພື່ອ ຮັບປະກັນ ໃຫ້ເກີດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງນັກລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ.

ໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍເປັນໂຄງການທີ່ມີການໂຕ້ຖຽງກັນມານັບຕັ້ງແຕ່ເລີ່ມຕົ້ນທີ່ຈະມີການກໍ່ສ້າງ. ໃນປີ 2013, ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຂະບວນການປົກສາຫາລືກັບຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນ ກ່ຽວຂ້ອງຂອງໂຄງການນີ້ ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນພຽງພໍ, ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບທາງສິ່ງແວດລ້ອມບໍ່ມີປະສິດທິພາບ, ບໍ່ມີ ການປະເມີນຜົນກະທົບຂ້າມຊາຍແດນ ແລະ ບໍ່ມີຫຼັກຄ້າປະກັນດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບມາດຕະ ຖານສາກົນ. ນັບຕັ້ງແຕ່ຊ່ວງເລີ່ມຕົ້ນການວາງແຜນໂຄງການ ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນພຽງພໍ ແລະ ຈະແຈ້ງ ກ່ຽວ ກັບຜົນກະທົບທີ່ຈະເກີດຈາກໂຄງການ ແລະ ແຜນການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕໍ່ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ນັກວິໄຈພົບວ່າ ຢູ່ໃນ ພື້ນຈັດສັນຂອງໂຄງການນີ້ ປະຊາຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍມາຢູ່ ຕ້ອງດື່ມນົມຮັບມືກັບບັນຫາທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງອາຫານ, ນ້ຳ ແລະ ທີ່ດິນຢ່າງພຽງພໍ.<sup>1</sup>

ແມ່ນ້ຳເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ໄຫຼລົງສູ່ ແມ່ນ້ຳເຊກອງ ຊຶ່ງເປັນໜຶ່ງໃນສາຂາແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ. ສາຍນ້ຳເຊກອງ ມີຕົ້ນກຳ ເນີດຈາກເຂດຮາບສູງໃນພາກກາງຂອງປະເທດຫວຽດນາມ ເຊິ່ງໄຫຼຜ່ານປະເທດລາວ ແລະ ໄດ້ໄຫຼລົງສູ່ແມ່ນ້ຳຂອງ ທີ່ປະ

<sup>1</sup> <https://www.internationalrivers.org/resources/letter-to-the-developers-of-the-xe-pian-xe-namnoy-dam-7896>

ເທດກຳປູເຈຍ. ໃນປະເທດລາວ ແມ່ນ້ຳເຊກອງ ແລະ ແມ່ນ້ຳນ້ອຍຫຼາຍໆສາຍທີ່ເປັນສາຂາຂອງແມ່ນ້ຳເຊກອງ ແມ່ນທີ່ຢູ່ ອາໄສຂອງປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າຫຼາຍສິບພັນຄົນ ຈາກຢ່າງໜ້ອຍ 20 ຊົນເຜົ່າ ແລະ ພວກເຂົາ ໄດ້ເພິ່ງພາອາໄສການຫາປາຕາມ ລຳນ້ຳ, ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ອາໄສຜືນດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນ ເພື່ອເກັບກ່ຽວຂອງປ່າ ແລະ ປູກພືດພັນທັນຍາຫານ. ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີປະຊາຊົນຫຼາຍກວ່າ 30,000 ຄົນ ທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳເຊກອງ ທີ່ ສະເຕິງແຕງ (Stung Treng) ໃນປະເທດກຳປູເຈຍ, ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວເປັນກຸ່ມຄົນຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ທີ່ຕ້ອງໄດ້ເພິ່ງພາອາໄສຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ ແລະ ນ້ຳ ເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ. ສະພາບແວດລ້ອມຂອງບັນດາຊຸມຊົນໃນເຂດອ່າງແມ່ນ້ຳເຊກອງ ແລະ ລະບົບນິເວດອ້ອມຂ້າງກຳ ລັງຖືກໄພຂົ່ມຂູ່ຄຸກຄາມ ຈາກການພັດທະນາທີ່ຮຸກຮານຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ໃນນັ້ນມີການວາງແຜນ ກໍ່ສ້າງເຂື່ອນພະ ລັງງານໄຟຟ້າຢ່າງໜ້ອຍ 17 ແຫ່ງ ໃນສາຍນ້ຳແຫ່ງນີ້ ເພື່ອຜະລິດໄຟຟ້າສົ່ງອອກສູ່ປະເທດຫວຽດນາມ ແລະ ປະເທດໄທ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ກ່ອນໄພພິບັດນີ້ຈະເກີດຂຶ້ນ ໂຄງການສັນປັນນ້ຳ ຈາກແມ່ນ້ຳເຊປຽນ ລົງໄປສູ່ອ່າງເກັບນ້ຳຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊ ປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ກໍ່ໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບຢ່າງຮ້າຍແຮງຕໍ່ພື້ນທີ່ແມ່ນ້ຳຕອນລຸ່ມຢູ່ແລ້ວ. ການປ່ຽນແປງດ້ານອຸທິກວິທະຍາ ແລະ ຄຸນນະພາບນ້ຳ ໄດ້ສົ່ງຜົນເຮັດຈຳນວນສັດນ້ຳໃນແມ່ນ້ຳດັ່ງກ່າວຫຼຸດລົງຫຼາຍ; ໃນຂະນະ ທີ່ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ລຽບຕາມແມ່ ນ້ຳເຊປຽນ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍໃດໆເລີຍ ຈາກການສູນເສຍວິຖີການດຳລົງຊີວິດຂອງພວກເຂົາ ແລະ ພື້ນທີ່ປ່າສະຫງວນ ແຫ່ງຊາດເຊປຽນ ເຊິ່ງຢູ່ຕິດກັບແມ່ນ້ຳເຊປຽນເອງ ກໍ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຈາກໂຄງການນີ້ເຊັ່ນດຽວກັນ.

ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ, ສະຖາບັນການເງິນ ແລະ ບັນດານັກລົງທຶນ ຕ້ອງໄດ້ຮັບຜິດຊອບຢ່າງເຕັມສ່ວນສຳລັບຄວາມເສຍຫາຍ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍແຕກ ຕາມກົດໝາຍຂອງປະເທດລາວ ແລະ ມາດຕະການສາກົນ ລວມທັງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດ.

ໂຄງການດັ່ງກ່າວໄດ້ຖືກພັດທະນາໂດຍ ບໍລິສັດໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ (PNPC) ເຊິ່ງເປັນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນ ທີ່ກໍ່ຕັ້ງຂຶ້ນໃນ ປີ 2012 ໂດຍບໍລິສັດ SK ວິສະວະກຳ ແລະ ກໍ່ສ້າງ (SK Engineering and Construction) ກັບ ລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນ ລາວ (Lao Holding State Enterprise) ພ້ອມດ້ວຍບໍລິສັດ Western Power ຈາກເກົາຫຼີໃຕ້ ແລະ ກຸ່ມບໍລິສັດ ຣາ ຊະບຸຣີຈຳກັດ (ມະຫາຊົນ) ຂອງປະເທດໄທ.<sup>2</sup> ເຂື່ອນດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນຄາດວ່າຈະດຳເນີນງານຜະລິດໄຟຟ້າສົ່ງອອກໃນປີ 2019 ແລະ ໃນນັ້ນ 90% ຂອງໄຟຟ້າທີ່ຜະລິດຈະຖືກສົ່ງອອກໄປສູ່ປະເທດໄທ. ການໄຟຟ້າຜະລິດພະລັງງານແຫ່ງປະເທດ ໄທ (ກຟຜ) ແມ່ນຜູ້ຊື້ໄຟຟ້າ ແລະ ທະນາຄານໃຫຍ່ຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້ສະໜອງເງິນທຶນສຳລັບການພັດທະນາໂຄງການດັ່ງກ່າວ ເຊິ່ງປະກອບມີ: ທະນາຄານກຽງໄທ (Krung Thai Bank), ທະນາຄານທະນາຊາດ (Tanachart), ທະນາຄານເພື່ອການ ສົ່ງອອກ ແລະ ນ້ຳເຂົ້າແຫ່ງປະເທດໄທ (the Export-Import Bank of Thailand) ແລະ ທະນາຄານກຽງສີອະຍຸດທະຍາ (Krung Sri).

ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກເຫດການທີ່ໂສກເສົ້າໃນຄັ້ງນີ້ ຕ້ອງປະເຊີນກັບຄວາມທ້າທາຍຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ໃນການເຮັດ ໃຫ້ບັນດາບໍລິສັດ ແລະ ທະນາຄານຜູ້ໃຫ້ທຶນຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ເຫດການດັ່ງກ່າວຢ່າງຊອບທຳ ເພາະຂະບວນການ ຍຸດຕິທຳໃນປະເທດລາວແມ່ນຍັງຕ້ອງມີການປະຕິຮູບຫຼາຍດ້ານ ອີກທັງຍັງມີອຸປະສັກຫຼາຍຢ່າງໃນການກົດດັນໃຫ້ນັກລົງທຶນ ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຕາມລະບຽບກົດໝາຍຂອງປະເທດ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ເນື່ອງຈາກຄວາມອ່ອນໄຫວທາງດ້ານການເມືອງກ່ຽວ

<sup>2</sup> <https://www.power-technology.com/projects/xe-pian-xe-namnoy-hydroelectric-power-project/>

ກັບການລົງທຶນຕ່າງກ່າວ ໄດ້ສ້າງຄວາມຍ້ານກົວທີ່ຈະຖືກຕອບໂຕ້ ເຊິ່ງໄດ້ສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງກິນໄກການຢຽວຢາ ຈາກບໍລິສັດໄດ້.

ແຜນການກໍ່ສ້າງໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າຫຼາຍແຫ່ງທີ່ວຸກສາຍນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ ເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ອັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ລະບົບນິເວດໃນແມ່ນ້ຳຂອງ, ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ, ວິຖີການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ເຊິ່ງໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍໄດ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຮູບແບບໂດຍລວມ ສຳລັບບັນດາໂຄງການພັດທະນາເຂື່ອນໄຟຟ້າໃນລາວ ແລະ ໃນຂົງເຂດອື່ນໆຢູ່ໃນພາກພື້ນ ທີ່ເປັນການຂຸດຄົ້ນເອົາແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໂດຍປາສະຈາກ ການປຶກສາຫາລືກັບຊຸມຊົນທີ່ຮັບຜົນກະທົບ ເທົ່າທີ່ຄວນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຄຳນຶງເຖິງຄວາມເສຍຫາຍດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ. ຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຜົນກຳໄລ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງໂຄງການ ແມ່ນຕົກເປັນຂອງຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ນັກລົງທຶນ ໃນຂະນະທີ່ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນຕ້ອງໄດ້ແບກຮັບຜົນກະທົບ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ. ເຊິ່ງໃນຄວາມເປັນຈິງຍັງມີທາງເລືອກເພື່ອການຜະລິດພະລັງງານ ແລະ ການພັດທະນາທີ່ດີກວ່າ ເມື່ອທຽບກັບການພັດທະນາໂຄງການໄຟຟ້າພະລັງງານນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່. ສະນັ້ນ ບັນດານັກລົງທຶນ ແລະ ນັກພັດທະນາໂຄງການຕ່າງໆທັງຫຼາຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ປະເມີນທາງເລືອກ ແລະ ພິຈາລະນາຢ່າງຮອບດ້ານ ແລະ ຈະຕ້ອງເປັນຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນເພື່ອປະກອບເຂົ້າໃນຂະບວນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການວາງແຜນພັດທະນາໂຄງການ.

**ເມື່ອເກີດເຫດການໄພພິບັດທີ່ເສົາສະຫຼົດໃຈຄັ້ງນີ້ ພັນທະມິດຂອງກຸ່ມພິທັກແມ່ນ້ຳຂອງ ໄດ້ມີຂໍ້ຮຽກຮ້ອງດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:**

- ນັກພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ທະນາຄານຜູ້ໃຫ້ທຶນໃນການສ້າງເຂື່ອນນີ້ ຕ້ອງສະແດງຄວາມຮັບຜິດຊອບຢ່າງເຕັມທີ່ຕໍ່ການສູນເສຍ ແລະ ຄວາມເສຍຫາຍທັງໝົດ ລວມທັງຜົນກະທົບທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ແມ່ນ້ຳຕອນລຸ່ມຂອງກຳປູເຈຍ.
- ເພື່ອໃຫ້ເກີດມີຄວາມໂປ່ງໃສ ຕ້ອງມີການເປີດເຜີຍລາຍລະອຽດໃນ ສັນຍາຕົກລົງຂອງການສຳປະທານໂຄງການໃນສ່ວນທີ່ກຳນົດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບໍລິສັດ.
- ຕ້ອງມີການຈັດລະບົບ ທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ຮອບດ້ານຢ່າງທັນທີ ເພື່ອເປີດໂອກາດໃຫ້ຜູ້ລອດຊີວິດສາມາດສະແດງຄວາມຄາດຫວັງຂອງເຂົາເຈົ້າຢ່າງປອດໄພ ຕໍ່ກັບການຢຽວຢາໃນຄັ້ງນີ້
- ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການຕ້ອງໃຫ້ຂໍ້ມູນຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ພວກເຂົາຈະດຳເນີນການຕອບສະໜອງຄວາມຄາດຫວັງຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຢ່າງຮອບດ້ານ, ຈະປະຕິບັດແຜນການໄລຍະຍາວສຳລັບການບັນເທົາທຸກ ແລະ ພື້ນຖານຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນຄືແນວໃດ. ເຊິ່ງໃນນັ້ນແຜນການການຟື້ນຟູ ຄວນເລີ່ມຕົ້ນໃນທັນທີໂດຍບໍ່ໃຫ້ມີຄວາມຊັກຊ້າ.
- ບັນລັດຖະບານປະເທດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ ຕ້ອງຢຸດຊະຽດແຜນການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າໃນແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມໄວ້ກ່ອນ ຈົນກວ່າຈະມີການທົບທວນຄືນຢ່າງລະອຽດ, ເປັນເອກະລາດ ແລະ ໂປ່ງໃສ ເພື່ອພິຈາລະນາແຜນການກໍ່ສ້າງທີ່ມີຢູ່ ແລະ ທາງເລືອກອື່ນໆ ໃນການວາງແຜນດ້ານພະລັງງານ ແລະ ລາຍຮັບຈາກການພັດທະນາ.